

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din, pol-oleta 13 Din, četrtletno 6 50 Din, posamezna številka stane 1 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca pri enkratni objavi nčunajo po 2, pri trikratni objavi po 1 80 in pri večkratni objavi po 1 40 Din. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 14.

Ljubljana, dne 15. julija 1924.

Leto III.

Dvojno mero bi radi.

Obče je znano, da si prisvojajo organizacije industrijcev najdalekosežnejše pravice. Ko so bile razne zveze industrijcev v Jugoslaviji v prvih začetkih razvoja, so bile jako pohlevne; ko so se pa ojačile in ko so si uredile svojo federativno centralo in centralno tajništvo v Beogradu, jim je pričel rasti greben. Kmalu so si začele domišljati, da mora res plesati vse tako, kakor bi one žvižgale. Prvo je bilo, da so začele zveze industrijcev prezirati delavske strokovne organizacije. Gospodje delodajalci so se vedli tako, kakor da bi njihove zveze industrijcev bili nekaj drugega, kakor pa navadna društva, nekaj zvišenega, korporacije, za katere veljajoči društveni zakoni ne veljajo. Svojim članom zveze industrijcev niso dajale več nasvetov, temveč direktno ukaze. Posestnikom obratov ali ravnateljem so dajali striktno maršrute ter jim predpisavali, kaj smejo in kaj ne smejo, osobito ako se je šlo za delavske zadeve. Mnenje delavskih strokovnih organizacij jim je bilo hekuba, čeprav so te delavske organizacije osnovane na istih principih kakor zveze industrijcev in so torej z njimi popolnoma enakopravne. Razlika seveda je ta, da delavske strokovne organizacije ne prirejajo banketov, soarej itd., kakor jih prirejajo v fraku in klaku zveze industrijcev in na katere vabijo razne visoke osebnosti, katerih pri šampanjcu in v dimu trabuk in drugih dragih cigar skušajo omamiti ter pridobiti za svoje namene. Industrijska gospoda, si kaj tacega lahko privoščijo, saj gre itak vse na stroške delavskih žuljev. Ko so gospodje tajniki industrijskih zvez bili mnenja, da je javnost že zadostno preparirana in da so tudi odločujočim vladnim faktorjem že nametali dosti peska v oči, so pričeli sklicevati nebroj konferenc in kongresov. Razume se, da so na svoje konference in kongrese tudi vabili zastopnike vlade. Vlada se je pri vsaki priliki radevolje odzvala, saj so jo klicali reprezentanti onega kapitalističnega sloja, kojega interese kot eksponentinja tega sloja zastopa. Na konferencah in kongresih so bili gospodje tajniki industrijskih zvez zelo glasni. V prvi vrsti so naperili svoje strelno orožje vseh kalibrov na vse, kar je bilo delavskega; proti delavskim strokovnim organizacijam, posebno pa proti vsemu, kar je le količkaj dišalo po delavski, oziroma socialni zakonodaji itd. Njihova ofenziva v tem pogledu ni ostala brez posledic. Vlada je pričela delavske strokovne organizacije šikanirati in deloma tudi razpuščati. Zakon o zaščiti delavcev bi vlada na željo tajnikov industrijskih zvez bila sicer najraje razveljavila in popolnoma odpravila; ni se pa upala, ker se ni hotela pred celim svetom blamirati kot besedolomnica, ki je sopodpisala tozadevne sklepe mednarodne konference dela pri društvu narodov. Ustregla pa jim je na drug način. Deloma je izdala k zakonu o zaščiti delavcev pravilnike in je s tem postavila najvažnejše določbe tega za-

kona na glavo; v ostalem pa je namignila inšpekcijam dela in socialnim skrbstvom, naj pritožbe delavskih organizacij ne upoštevajo, ali pa jim ni dala na razpolago potreben denar. Na ta način je postal zakon o zaščiti delavcev iluzoričen. Iluzorična je postala tudi inšpekcija dela, socialno skrbstvo, delavska zbornica in sploh vse, kar je z delavsko zaščito količkaj v zvezi.

Ko so tajniki industrijskih zvez to dosegli, so šli dalje. V delavsko zavarovanje so si prizadevali vrniti pariteto; tudi to so dosegli. In danes gospodje tajniki industrijskih zvez in drugi zastopniki delodajalcev odločujejo na podlagi paritete pri delavskem zavarovanju. Ironija, da si jo večjo misliti ni.

Po tem uspehu so postali gospodje „sekretari“ industrijskih zvez tako pogumni, da ne rečemo predrzni, da so hoteli vlado osedlati ter vsemu vladnemu ter državnemu aparatu kratkomalo enostavno kar diktirati. Pri jedi so dobivali gospodje čezdalje večji tek. Da dobe odločujoči vpliv na vso državo, gospodarsko, carinsko politiko itd., so pričeli koooperirati s trgovsko obrtniškimi zbornicami. Nekaj časa je šlo. Kmalu pa so trgovske in obrtniške zbornice uvidele, da so industrijske zveze kot običajna društva element, ki si hoče usurpirati vse, tudi hegemonija nad trgovskimi in obrtniškimi zbornicami. In ker so trgovske in obrtniške zbornice uradno legalna zastopstva takozvanih gospodarskih krogov, je prišlo med njimi in industrijskimi zvezami do rivalitete in nesoglasja. Tajniki industrijskih zvez uvidevši, da trgovske in obrtniške zbornice nočejo biti poslušne dekle, so si v imenu svojih zvez kratkomalo sami začeli prisvojati kompetenco trgovsko-obrtniških zbornic. Proti prepotenci industrijskih zvez pa se je neka trgovsko-obrtniška zbornica pritožila na ministrstvo trgovine in industrije.

Ministrstvo trgovine in industrije je — zavedajoč se, da je v industrijskih zvezah združena le mala peščica kapitalistične družbe, ki stoji pod vplivom nad vse domišljavih tajnikov — pritožbo priznalo kot opravičeno! Posledica tega je bila, da je ministrstvo za trgovino in industrijo izdalo odlok, v katerem pravi, da so trgovske in obrtniške zbornice edini forum, ki je poklican, da zastopa interese gospodarskih krogov. Ob enem je tudi ministrstvo za trgovino in industrijo v svojem odloku dejalo, da se zveze industrijcev nimajo vmešavati v kompetenčni delokrog trgovskih in obrtniških zbornic, ker kot navadna društva zato niso industrijske zveze opravičene in da jih ministrstvo v bodoče bo tudi le kot take smatralo!

Ministrstvo za trgovino in industrijo je z drugimi besedami povedano usiljive zveze industrijcev postavilo pod kap in jim je reklo, da se vmešavajo v stvari, v katere se po zakonu nimajo pravico vmešavati in zato jih v bodoče tudi ne bo več priznavalo. To je bilo jasno povedano, ob enem pa tudi jako hud poper.

Gospodje tajniki so s svojimi industrijskimi zvezami najpopreje od presenečenja onemeli; potem pa so zacvilili. V Izraelu industrijskih zvez je nastala zmeda, nastal krik in vrišč. Kaj? Kako? Ali je mogoče? Nam, ki smo reprezentanti gospodarskih krogov, se ministrstvo za trgovino in industrijo upa reči, da delo naših industrijskih zvez ni bilo v skladu z zakonom? To je nekaj nezaslišanega!

In tisti tajniki industrijskih zvez, ki so popreje vlado neprestano hujskali proti delavskim strokovnim organizacijam in proti vsem socialnopolitičnim določbam ter napravam, so v meščanskem časopisu rohnili proti isti vladi zlasti pa proti ministrstvu za trgovino in industrijo, da je bilo joj. Dokler je nastopala vlada le proti delavstvu, je bilo v očeh tajnikov industrijskih zvez vse v redu. Ko je pa ista vlada napravila afront tudi proti njim in jim je nedvomno povedala, da jih ne priznava, sedaj pa je ogenj v strehi. Sedaj so gospodje tajniki industrijskih zvez, ki so se že vživeli v vloge diktatorjev, na smrt užaljeni. Mi pa pravimo, da je ministrstvo trgovine in industrije prav napravilo, ko je oholo gospodo zavrnilo v one meje, v katere njihove zveze kot navadna društva spadajo. Naj le bodo hudi gospodje, da za njih ne velja druga mera, kakor pa za delavske organizacije. Za enkrat pa se naj primejo za dolgi nos, katerega so dobili. Da, da, gospoda okoli industrijskih zvez, kolo se suče in na vsacega pride vrsta; škoda banketov, škoda pojedin, škoda šampanjca, škoda finih cigar, škoda bombonier za dame, svet je silno nehvaležen.

Zadovoljni so.

Iz Radohove nad Gorenjemi Lazami na Dolenjskem se nam poroča: Svoječasno je „Lesni Delavec“ poročal o razmerah v tukajšnji tovarni za izdelovanje sedežev za stole, katera je, kakor znano, last Eskomptne banke v Zagrebu. Dotična poročila so bila sestavljena na podlagi izpovedb delavcev samih. Rečeno je bilo tudi, da je Osrednje društvo lesnih delavcev naslovilo na Inšpekcijo dela v Ljubljani vlogo, v kateri je javilo, da je uprava tovarne svoječasno kratkomalo kar med delom zahtevala od delavcev izjave ali so za osem- ali za deseturno delo na dan. Delavci so bili takrat iznenadeni, ker so se morali proti vsem določilom zakona o zaščiti delavcev izjavljati posamezno. Priliko, da bi se popreje posve-

tovali, se jim ni dalo in tako se je večina izjavila za deseturno delo. Nato se je tudi v resnici začelo delati po deset ur dnevno, razume se brez 50% doklade za deveto in deseto uro. Skratka, vodstvo tovarne je zakon o zaščiti delavcev grobo kršilo.

Dne 27. junija t. l. se je nenadoma pojavil neki organ inšpekcije dela v tukajšnji tovarni. Izgledalo je, kakor da bi ustrelil med vrabce. Bilo je vse zbegano, zbežan pa ni bil ravnatelj, ki kot stari lisjak svoje glave ne zgubi zlepa. Oba, nadgozdar Blaha in ravnatelj Žejevič, zlasti zadnji, sta spustila stope svoje zgovornosti ter sta organa inšpekcije dela prepričala o najlepšem redu s tako vehemenco, da je bil ta nad sijajnimi razmerami v tovarni menda naravnost fasciniran in vzhičen. Kot glavni trumf je smatral g. ravnatelj trditev, da ga delavci sami neprestano nadlegujejo, da bi se delalo dalje kakor osem ur in da so bili mnogi delavci jako nejevoljni, ko je vsled prepovedi inšpekcije dela z dnem 1. junijem t. l. ustavil deseturno delo in uvedel zopet osemurno. Dejal je tudi, da mu je prepoved prišla prav, ker itak nima dosti dela itd. Glede plač je ravnatelj organa inšpekcije dela uveril, da so pri njem boljše kakor povsod drugod. Kar se tiče cen živežu, je dejal nadgozdar Blaha, so pri njem nižje kakor v Uršnem selu in če se je pripetilo, da je bila nekatera stvar dražja, je temu bilo krivo dejstvo, da se je moralo dotično blago iz Novega mesta prevažati kot brzovozno blago, drugače pa da ni nihče prisiljen kupiti živež pri njem. Skladišča bi itak ne imel, če ne bi nekateri gozdni delavci dobivali živež kot deputat in ako ne bi šlo za to, da se ostalim delavcem nakup živeža olajša. Glede kantine je dejal ravnatelj, da bi jo najraje odpravil, če bi on sam ne bil navezan na hrano v njej. V „Lesnem Delavcu“ navedene cene za živež so bile pretirane itd. Delavske kuhinje gospodje niso primorani urediti, ker v tovarni ni zaposlenih 100 delavcev. Gozdarstvo pa je podjetje samo za se. Take in podobne fraze so prihajale do veljave.

Zaslišal je organ inšpekcije dela tudi osem delavcev. Ugotoviti je treba, da so izpovedali tako, da za bankarsko, čifutsko kapitalistično podjetje boljše izpovedati niso mogli. Samo eden izmed njih se je pritoževal na slabo stanovanje. Stanuje namreč z družino vred v neki na pol podrti kolibi. To pritožbo je pa gospod ravnatelj pariral s tem, češ, da do-

Križem Evrope.

Kratki refleksi. — Skozi Nemčijo, Švico in Alzacijo. — Verdun, Pariz in dalje.

Prelepega dne sem krenil na pot preko Dunaja in Prage v Nemčijo. Rapidno razvrednoščenje marke, napredujoče tekom polletnih mesecev vedno bolj nevzdržno, mi je ustvarjalo mnenje, da mi bo potskozi Nemčijo nudila sliko žalostnega razpoloženja in pobitosti. Pri Bodenbachu prestopimo mejo. Vlak se ustavlja na vseh malih postajah, večer je krasen. Zelo me je tedaj presenetilo, ko že na prvih saških postajah začujem povsod vesel smeh, vriske, prepevanje. Komaj verjamem ušesom. V kupe vstopajo zapored na postajah domov se vračajoči izletniki iz Dresdenu, obloženi s planinskim in poljskim cvetjem, zelenjem, vejicami; in razvijalo se je vso pot do Dresdenu živahno razpoloženje brez slehernega sledu kake pobitosti. Tako je bilo pred tremi meseci...

V Dresdenu se nastanim v solidnem meščanskem hotelu, povsem zadovoljen s snago in redom, ki je nekaj časa po prevratu pričela nekoliko popuščati. Politično življenje draždansko mi je nudilo povsem normalno sliko; kavarne, restavracije, enako fine vinarne zasedene kakor svoje dni.

V Dresdenu sem se pomudil par dni, ugaja mi njegova snaga in vzorno negovanje ulic. Na Dunaju ali drugod se šele po zgraditvi novih stavbnih kompleksov na periferiji mesta ureja primerno tlakovanje novih ulic, kanalizacija, dovod plina, vode in elektrike. V Dresdenu obratno lahko opazate daleko preko obmestja izvedene nove ceste, gladko tlakovanje, kanalizacijo in vodovod vpeljana čisto sredi predmestnih polj, livad in vrtov, kot glavni pogoj gradbenega na-

predovanja na periferiji. Dresden vsekako prednjači vsem nemškim mestom v pogledu čistoče ulic in cest.

V Berlinu nisem našel ničesar novega. Ulični promet je mogočen kakor vedno, življenje v javnih lokalih, velikih in malih, živahno, cene pa v burnem valovanju, a to ne le v Berlinu, temveč v vseh večjih mestih.

V Hamburgu pulzira veliko življenje. Dospel sem tja neko nedeljo ob krasnem vremenu. Nevzdržno me je vleklo takoj k „Fährhaus“-u na veliki Alstri: sto in sto jadrnic je migljalo na njej, množina čolnarikov, zlato jesenskega solnca bujno razlito nad mehko valujočo gladino, lahen vetrič, vjet v belino nebrojnih jader, sijajna živa slika hamburškega porta.

Obrnil sem pot in dospel v Köln. Mesto s svojo mogočno katedralo, starimi palačami, temperamentnim gibanjem v svojem osrčju, me sprejme prijazno. Ob Reni leži; angleška posadka je v njem. Toda meščani so se Angležev kaj hitro privadili, začele so se množiti zaroke in tudi poroke z brhkimi Kolinčankami... Aachen, mesto kronanja Karla Velikega, je znano kopališče. V kolonadah ob vrelcih si mimogrede ogledam v marmorne plošče vrezana imena velikih osebnosti, od srednjega veka dalje do najnovejše sezone, ki so tod iskale zdravja. Imena, imena... V Reutlingenu prikoraka na trg četa mladine z malo godbo in zastavicami: „Bismarckova mladinska zveza!“ Tudi par deklic je vmes. Godba zaigra nekaj nacionalnih pesmi, četa prepeva zraven, in nato odkoraka s trga, menda na vežbanje. Dve uri za tem najdem na istem trgu enako stotnijo z godbo, toda z rdečimi zastavami! Tako se nam celo v najnovejših nemških mestih predočuje nasprotstvo med nacionalističnimi in rdečimi organizacijami.

tični delavec nima pravice do naturalnega stanovanja in da se je v dotično kolibo vselil na svojo pest, v ostalem pa da so delavska stanovanja naravnost vzorna! Pritoževali so se tudi, da so prispevki za strokovno organizacijo previsoki! Bože mili, kakor bi inšpekcijo dela kaj brigalo, kakšne prispevke ima strokovna organizacija. Da so litri in štefani vina predragi, se niso pritoževali.

In še nekaj so se pritoževali, namreč zakaj se jih ne pusti dalje delati negoli samo osem ur, češ, pripravljeni smo delati deset in še več ur, samo da bi več zaslužili! Da bi moralo pozneje iti vsaj polovica delavcev na neprosto voljni dopust in bi tedaj odpadel sploh vsak zaslužek, na to ni pomislil nihče. In da bi ob normalnem osemurnem delovnem času pri večjih naročilih lahko našlo v tovarni še vsaj 30 delavcev zaslužek in kruh, na to tudi ni pomislil nihče. In da bi končno uprava tovarne pri podaljšnem delovnem času kmalu še od sedanjega števila vrgla nekaj delavcev na cesto, kdo bi mislil na to! Sicer pa so izjavljali, da so zadovoljni!

Povsod drugod bi bili delavci izjavili, da brez navzočnosti strokovne organizacije sploh ne bodo govorili. V Radohovi pa so dosegli, da je bil sestavljen tak zapisnik, da si uprava tovarne ne more želeči boljšega. In ta zapisnik je podpisalo osem delavcev.

Zaenkrat bo v radohovski tovarni ostalo vse lepo pri starem. Naše plače so, kakor smo slišali, boljše kakor povsod drugod, delavskih obratnih zaupnikov, kakor jih predvideva zakon o zaščiti delavcev, nimamo in ker smo „zadovoljni“ menda tudi ne rabimo, zato jih voliti ni treba (!). Naša delavska stanovanja so vzorna, kantina je za nas blagoslov, cene živežu v magacinu so nižje kakor povsod drugod in je zato vsaka pritožba krivična. V nekem prostoru tovarne je nevzdržna vročina, vendar pa bi bil potreben ventilator za Eskomptno banko predrag, zato naj ostane pri starem. V nekem drugem prostoru je sicer strupen smrad in bi tudi v tem bilo treba namestiti ventilator, pa ne gre, ker ga zagrebška bančna čifutarija ne zmore. Če bo delavce in delavke vsled jetike jemal vrag, kaj za to, na Dolenjskem je še dosti ljudi, zato naj ostane tudi to lepo pri starem.

Mi smo zadovoljni pravi naš izvestitelj lakonično ter dostavlja cinično: samo eno željo imamo in to je, da se nam

Iz Nemčije se odpravim v Švico, da si spet enkrat kratko ogledam njeno lepoto in blagostanje. Porcije, da, porcije so pa v švicarskih restavracijah resnično izdatne. Seveda, če preračunam cene v nemških markah, gre za visoke milijarde, toda preludo vseeno ni za inozemca, ki v Švico prihaja soliden in previden. Za veliko blagostanje na Švicarskem se mi je zdelo precej karakteristično, da sem na vseh poštah in brzojavnih uradih ter po hotelih našel pisemski papir in ostale korespondenčne rekvizite povsem brezplačno na razpolago — dočim je v Nemčiji za vsak izposojeni peresnik treba založiti vsaj par milijardie... Tekom vožnje skozi Švico sem znova imel priliko opazovati nikdar pojenjajoči tujski promet, turiste iz vseh koncev in krajev, v vlaku, na avtih in kolesih, drdajočih po lepih belih švicarskih cestah.

Preko Colmarja in Strassbourga sem se namenil dalje v Francijo. Alzacija se zdi že povsem francoska. V splošnem prometu zveni le francoščina, v vsakem lokalno le pozdravijo in nagovorijo francosko, pa ako se s trgovcem tudi nemško pogajaš, bo poslovnili pozdrav vselej francoski. — V Metzju se ustavim, da si mimogrede ogledam gotško katedralo, pazno premotrim le vitko srednjo ladijo, slikovita okna in nekaj glavnih umetnin, nakar se z vlakom žurim dalje.

Izstopim v Verdunu, sedem v avto in se odpeljem z manjšo družbo na bojišče. Kakor na božjo pot roma tjakaj dnevno obilo tujcev, da si ogledajo eno najznamenitejših pozorišč minulega svetovnega klanja. Dospemo najprej v Fort de Tavennes, nato v Fort de Vaux. Spremlja nas vljuden francoski podčastnik, vodi nas v kaverne in kazemate, pod globokimi betonskimi oboki, ki so deloma vzdržali peklensko nabijanje težkih nemških granat, deloma popustili. Stopamo kakor skozi katakombe, podrobneje si ogledujemo male

dovoli delati deset ali dvanajst ur dnevno tudi za ceno pozejše brezposelnosti. Tako smo pametni pri nas!

*

Opomba uredništva. Razen predstoječega poročila nismo dobili o stvari še nobene druge informacije, ako pa je vse to res, kar piše naš zaupnik, tedaj je to nekaj tako groznega in škandaloznega, da mora biti človeka sram. Nehote se moramo vprašati, ali je res usoda slovenskih delavcev taka, da sami hočejo biti tepeni in da vsled tega morajo biti tepeni? Pridi, o sv. Duh!

Zanimivo pa je, da je inšpekcija dela opravila svoj posel kar na tihem pod roko. Mi smo jo namreč prosili, naj obvesti delavsko zbornico predno bo kdo potoval v Radohovo, da se udeleži komisije tamkaj vsaj tudi kdo za delavsko zbornico kot zastopnik delavcev, ki bi bil gotovo pariral cinizem vodstva tovarne in poučil delavce. Tako pa so delavci spričo kričečih nedostatkov doživeli pravcato blamažo, inšpekcija dela navzlic naši prošnji delavsko zbornico ni obvestila, tako da izgleda, da je inšpekcija dela, poznavajoč „bolečine“ gospodov delodajalcev, namenoma ravnala tako, da vstvari ugoden teren vodstvu tovarne za sestavo vodstvu ugodnega zapisnika. Ker smatramo, da je inšpekcija dela poklicana za to, da varuje interese delavcev, proti takemu postopanju odločno protestiramo ter izjavljamo, da se v slučaju ponovitve takega postopanja bomo pritožili.

Delovno razmerje in orožne vaje.

Orožne vaje spadajo po buržuazni ideologiji k splošnim državljskim dolžnostim. Da bi pa delavci, ki jih kličejo k orožnim vajam, ne trpeli materijelne škode in da bi se jim zagotovo, da radi orožnih vaj ne zgube delo, za to se patriotska buržuazija ne briga. Državne in druge javne nameščence štiti službeni predpisi. Za delavstvo in privatne nameščence pa v tem oziru ni preskrbljeno prav nič!

Zakaj — vprašamo — ta dvojna mera, ko se nam ne prestando sugerira, da smo vsi državljani enaki? Ali je enakost morda samo humbug?

Pri nas se pojavlja nebroj slučajev brezposelnosti, ki izvirajo iz dejstva, da je bil delavec ali privatni nameščenec

preproste celice poveljnikov, najdemo pa tudi lično kapelico. Podčastnik nam pokaže težka železna vrata s silovito rešetko in pripoveduje: „Do tod so se nekoč priplazili Nemci, toda naši so se vzdržali pet dni brez hrane in vode, vzdržali bombe in ročne granate, nstrašili se niso niti metalcev ognja („feu liquid“, ki ga Francozi tedaj še niso premoogli)...“

Okolica Fort de Vaux je strašno opustošena: vasi, ki so nekoč tam stale sredi zelenja, so izravane z ostalo bojno puščavo. V kratkih presledkih se tu in tam čujejo strelji in eksplozije: podčastnik nam tolmači, da pojedini vojaški oddelki vse dni iščejo raztreseno strelivo in slepe granate, jih zbirajo v kupe in razstreljujejo. Par tednov pred nami se je tam okrog mudila lovška družba in si ob popoldanskem počitku zakurila, da si pripravi malo južnico. Sledila je silna eksplozija, ki je trojico v hipu raztrgala. Pod ognjem je ležala težka granata in povzročila katastrofo.

Fort Thyaumont, dobro znan še iz vojnih poročil, je šestnajstkrat menjal gospodarja, Francoza in Nemca. Šestnajstkrat! In kupnina je vselej bila strašna; za stotine življenj, za potoke krvi. Pred Verdunom, razlaga podčastnik s tiho samozavestjo, so se bile zapored vse francoske divizije. Dohajale so v obrambo polnoštevilno, prestale pekel in šele s 60- do 70 odstotnimi izgubami bile pozvane iz ognja v krvavo zaslužno rezervo.

Posebno globoko pretrese človeka ogledovanje žalostnih Tranchées des Baionettes, v katerih počiva 170 mož, ki jih je zadela smrt kakor so se nahajali v zakopu, pripravljeni s puško in nasajenimi bajoneti. Priletela je ogromna granata in dvignjena plast zemlje je vseh 170 zakopala žive pod seboj. Rešitev je bila nemogoča. Mrtvi junaki stojijo še danes kakor pred katastrofo s puškami v

zaradi orožne vaje odpuščen iz dela oziroma službe, po končani orožni vaji pa ne more dobiti nove namestitve. Da se delavce in privatne nameščence zaščiti pred takimi kvarljivimi socialnimi posledicami, so razne države sprejele zakone ali izdale naredbe, glasom katerih je odpoved delovnega razmerja zaradi orožnih vaj nedopustna. Po teh zakonih more od početka desetega dne pred nastopom orožne vaje in do sedmega dne po končani orožni vaji delovno razmerje odpovedati le delojemalec. Po preteku tega časa mora delo zopet nastopiti, v nasprotnem primeru se smatra, da je delovno razmerje razveljavljeno. Ti zakoni ne veljajo za sezijske delavce ali za one nameščence, ki so bili pri prizadetem delodajalcu le kratek čas zaposleni.

Taki zakoni so za delavce in privatne nameščence velike socialne važnosti. Za take stvari jugoslovanska buržuazija nima smisla, samo da delavec odsluži njej svoj rok, da bo za slučaj vojne sposoben braniti njene interese, drugače pa naj med tem časom počne kar hoče in čeprav tudi umrje od lakote — to buržuazije nič ne briga.

Narodno gospodarstvo.

Obče je znano, da industrija v Sloveniji stagnira, stagnira tudi obrt in trgovina. Pri tem ne igra niti konkurenčna zmožnost tako veliko vlogo, kakor vprašanje za obratovanje potrebnih kreditov. Na videz je vprašanje kreditov industriji, obrti in trgovini stvar, ki se nas kot delavce ne tiče. Ni pa ta kapitel tako enostaven in enostranski, kajti ako upoštevamo, da je baš delavstvo ona živa in tvorna sila v industriji in obrti in da je baš to delavstvo silno prizadeto, ako nastane zastoj v industriji in obrti, ker se v takih časih pojavlja nezaposlenost in s tem zvezano pomanjkanje kakor tudi to, da stagnacija v industriji in obrti meče na plačilno razmerje delavcev silno neugodne reflekse, tedaj ne moremo trditi, da na vprašanju kreditov nismo zainteresirani. Tudi drugače baš mi delavci v Sloveniji ne moremo mirne duše izrekati naš desinteresema na vprašanju kreditov industriji in obrti, ker nam je vsem znano, da je naša pokrajina v agrarnem oziru pasivna. In ker ne pridelamo toliko kruha, kolikor ga rabimo, mora biti vsakemu slepcu jasno, da moramo imeti možnost zaslužka, da si primanjkujoči kruh kupimo drugod, ker nam ga naši jugoslovanski bratje v Banatu, Sremu, ki ga imajo odveč,

tudi navzlic zagotovitom „bratstva“ zastoj dati nočejo. Možnost nakupa kruha nam pa daje industrija in obrt, za katero so ravno v Sloveniji dani vsi predpogoji. Brez industrije in obrti bi moralo nastati v Sloveniji velikansko siromaštvo in lakota, ki bi nehote moralo roditi silno neprijetne posledice, posebno še, ker vlada tudi izseljevanje ne dovoljuje.

Zakaj zaznamujemo neprestano krizo v industriji ter obrti zlasti v Sloveniji in še enkrat povdarjamo ravno v Sloveniji? Prvič, ker je industrija in obrt izmed vseh pokrajin Jugoslavije v Sloveniji najbolj razvita, zato vsak pojav gospodarske krize Slovenija prva in najhuje občuti. Drugič pa, ker je jasno, da v današnjem kapitalističnem gospodarstvu nobeno podjetje brez kreditov obratovati ne more; potrebnih kreditov pa ni ali pa jih dobe podjetja proti tako visoki, odušni obrestni meri, da bi moralo iti vsako podjetje v sigurni ruin, kakor hitro bi se kreditov po odušni obrestni meri domačih denarnih zavodov posluževalo. Drastičen dokaz za naše trditve je dejstvo, da so banke še vsakogar uničile in si prilastile njegovo podjetje, kakor hitro se je zatekel za kredite k bančnemu kapitalu. Tisti pa, ki bi s cenimi krediti lahko pomagal, pomagati noče, to je Narodna banka!

Kako razumevanje, bolje rečeno nerazumevanje vlada pri nacionalnih krogih za nacionalno industrijo v Sloveniji okoli Narodne banke, je na najbolj drastičen način prišlo do izraza ob priliki zborovanja ljubljanske trgovske in obrtniške zbornice, ki se je nedavno tega vršilo.

O kreditih Narodne banke je na zborovanju trgovske in obrtniške zbornice referiral dr. K. Triller. Zanimivo je, da je dr. Triller, ki je sam član širnega upravnega sveta Narodne banke v Beogradu, moral to banko na javnem forumu, kakor je to trgovska in obrtniška zbornica, tožiti in soditi. Med drugimi je dr. Triller dejal:

Za podeljenje kreditov je na podlagi organizacije Narodne banke edino kompetentnih 12 članov upravnega sveta, ki bivajo stalno v Beogradu. Ta 12 članski odbor — ožji upravni odbor — je izključna instanca za podeljevanje kreditov. Jasno je, da tukaj ne more biti previlnega razumevanja za kreditne potrebe našega gospodarstva.

Predno se pomudimo pri specijelno slovenskih potrebah kreditov Narodne banke, omenjamo, da Narodna banka odklanja tudi lombardne kredite.

rokah, le konice njihovih bajonetov štrlijo izpod zemlje in rjavijo. Ameriški prijatelji francoskega naroda so jim postavili ogromen gladek monument s široko izsekanim križem v pročelju.

Z avtom nadaljujemo obisk mimo prostranih, skoro nepreglednih vojaških pokopališč. Dolge, dolge vrste belih križev označujejo grobove francoskih in antantnih, črni les pa grobove nemških vojakov. „Štiristo tisoč Francozov je padlo okrog Verduna,“ pravi z izrazom pobožnega ponosa naš podčastnik, „štiristo tisoč naših in šeststo tisoč Nemcev... Od teh 400.000 padlih francoskih junakov je bilo le pri 100.000 mogoče dognati identiteto, ostale so podsule ali pa na drobce raztrgale nemške granate. Enega teh nepoznatih pokojnih vojakov so izpred Verduna prepeljali v Pariz in ga pokopali pod „Arc de Triomphe“. Z njim proslavlja francoski narod mrtve regimente svojih nepoznatih sinov.

Obnova porušjenih krajev in domov napreduje dobro. Na vsej progi od Metza preko Verduna do Chateau Thierry-a opazujemo novo pozidane vasi z vrstami rdečih streh. V območju Chateau Thierry so se proti Nemcem bojevale ameriške čete. Nedaleč leži na rahlo nagnjenem pobočju veliko pokopališče, kjer so pokopani sami ameriški vojaki. Pokopališče je zelo skrbno urejeno, beli križi v točnih razmakih z napisi pokojnikov. Rodbinska imena pokojnikov nam tolmačijo, da se je pod ameriško zastavo bojevalo tudi mnogo ameriških Nemcev in Slovanov.

Toda, dovolj mi je globokih utisov z bojišča. Odpravim se dalje iz pokrajine pokojnih v veliko živo mravljinišče, v Pariz. Mesto v mnogem pri starem, utisi vedno novi, globoki. Ugaja mi v njegovem vrvežu organizacija počestnega kretanja. Zveze s cestno železnico in z omnibusi so tako uravnane, da s slehernega mesta

lahko točno dospeš kamorkoli te je volja. Preseneti me „metropolitaine“, podzemna železnica: na stotine ima postaj, do njih se potrudíš le čez neznatne stopnice z uličnega nivoja. Poedine postaje so obsežne podzemne dvorane s približno 100 korakov dolgimi hodniki; vlaki vozijo v dveminutnih presledkih in so posebno pred pričetkom poslovnih ur, opoldne in po popoldanskem zaključku poslovanja nabito polni. A tudi vmes je težko dobiti sedež. Imajo I. in II. razred. Vozni listki so za ves Pariz enotni, ne glede na razdaljo in progo.

Ob sprehodu po pariških bulvarjih vzbujajo tujcu posebno pozornost vsakovrstne izložbe z interesantno tuintam posebno originalno uredbo. V več kakor šest izložbah velikih papirnih trgovin sem opazoval gospodično, tipkajočo na pisalni stroj, na računalno ali kak drug pisarniški aparat. Živa reklama. Frekvenca ulic je tako močna, da je pri prehodih treba čakati na znamenje vsesmotrečega očesa postave, ki neverjetno odločno dirigira naval kočij, avtov, omnibusov. Na križišču Rue Lafayette in Chaussée d'Antin je v dopoldanskih urah prehod za potnika skoro izključen. Z Boulevard-a des Italiens sem okrog pete popoldne zašel na Place de l'Opéra v tako zmešnjavo ljudi in množice omnibusov, da sem prvi hip menil, da gre za veliko katastrofo. Preko četrte ure sem nato nasproti operi z Avenue de l'Opéra opazoval valovanje in odliv tega ogromnega prometa. Pred 40 leti sem nad poldrugo leto prebival v Parizu, zato dobro poznam življenje v njem. Toda takrat so omnibuse vlekli še čvrsti „percherons“ konjsko pleme iz Bretanje, vpreženi po troje kakor pri ruski trojki. Zdaj gospodari po pariških ulicah neprestano drveča množica avtomobilov, ki se posebno gromadijo na velikem Place de la Concorde. To je eden najlepših velikomestnih trgov sploh. Tam si ogledaš

Upravni odbor Narodne banke pravi, da je Narodna banka v prvi vrsti poklicana, da regulira našo valuto, drugič, da daje sezonske kredite za izvoz cereali, tretjič, da zadovoljuje kreditnim potrebam naše industrije, trgovine in obrti. Belgrajski gospodarski krog krog Narodne banke so opozorjeni, da dobiva Slovenija le malenkostne kredite, ki nikakor ne zadoščajo potrebam naše industrije. V upravnem odboru pa je padla beseda, naj slovenska industrija, če ne more obratovati naprej, enostavno proda svoja podjetja inozemskemu kapitalu. Preveč smo se baje razmahnili na industrijskem in trgovskem polju in zaradi tega ne moremo obratovati naprej!

Narodna banka argumentira sledeče: Slovenija sploh ne potrebuje kreditov, ker je — prebivalstvo Slovenije dovolj dozorelo, da pa vlaga svoj prihranjeni denar v denarne zavode, ki pa imajo skoro preveč vlog. Ti se lahko uporabijo za kredite trgovini in industriji. Ostale pokrajine pa — po mnenju upravnega odbora Narodne banke — nimajo dovolj vlog zaradi tazauriranja denarja ter ne morejo financirati trgovine in industrije in zato so navezani na kredite Narodne banke.

Za dovolitev kreditov pri Narodni banki je bilo vloženih ca. 200 prošelj, za katere ni pričakovati rešitve do konca leta. Da je prišlo do tolikih zahtev po povišanju kreditov je kriva visoka bančna obrestna mera, ki daleko prekaša obrestno mero Narodne banke. Da se kreditne mere pri Narodni banki zmanjšajo, je potrebno, da privatni denarni zavodi znižajo svojo obrestno mero. —

Z drugimi besedami je dr. Triller dejal, da obstoji ožji odbor 12 članov iz beograjske porodice, ki sama in po svojem preudarku deli kredite, od katere pa Slovenija nima pričakovati prav ničesar, ker ta porodica deli kredite sama sebi.

Ta porodica tudi ne dovoli, da bi Narodna banka prevzela za Slovenijo kako jamstvo za druge najete kredite. Porodica okoli Narodne banke lapidarno izjavlja, da je Narodna banka zato tukaj, da pomaga izvoznikarjem poljskih pridelkov, kar radi verjamemo, ker je ta vrsta „kšefta“ silno dobičkonosna.

Najimnitnejši pa je nasvet za razprodajo industrije v Sloveniji inozemskim kapitalistom, ker se je ta industrija preveč razmahnila. Lahko torej eksistira industrija v Sloveniji, toda pod patronanco tujcev, ker gospoda je izgubila vero v svojo sposobnost in voljo, zato dajmo napovedati konkurs in splošno razprodajo!

„iglo Kleopatre“, egipčanski obelisk z lepo arhitektonično skupino, desno dalje preko krasne Champs Elysées pa Arc de Triomphe, levo Jardins de Tuilleries v Louvrom. Arc de Triomphe, monumentalni slavolok, krona Place d'Etoile, je 78 metrov visok, povzpeš se lahko nanj in nudi se ti veličasten razgled pariškega osrčja. Grob nepoznanega vojaka pod slavolokom je vedno bogato obložen s cveticami in venci; pozdravi in poklonila iz premnogih krajev sveta, tudi iz Avstralije, so vrezani v plošče. Parižan, Francoz in vsak prijatelj francoskega naroda, ki stopa mimo groba, sname klobuk.

Statistika pravi, da šteje Pariz 2 milijona 906 tisoč prebivalcev. Jaz bi računal drugače. Prišel bi Parizu tudi močna predmestja izven trdnjavskega pasu in število bi se povečalo na pet milijonov. Predmestni kraji St. Cloud, Issy, Vauves, Mont Rouge, Gentilly, Ivry, St. Gervais, Pantin, Clichy, Neuilly in dr. so narasli le zato, ker se Pariz ni mogel več razvijati preko trdnjavskega pasu. Ako bi se nahajali v provinci, kje v Bretanji, bi gotovo ne narasli preko 500 do 1000 prebivalcev. Prištevati jih je torej treba Parizu, ki je z njimi država zase.

Potujoč po francoskem ozemlju sem ravnal prav varčno; le redko sem se poslužil II. razreda, kajti v francoskih brzovlakih je III. razred dokaj ugoden in mnogo cenejši kakor v Švici ali Jugoslaviji. Iz Pariza v Lyon se pelješ za 45 frankov, iz Lyona v Ženevo 17 frankov; preračunaj ceno za isto distanco na naših brzovlakih! S hoteli je malo drugače. Prenočišče se suče med 10 do 30 franki, kompletni zajtrk (čaj ali mleko s surovim maslom in dvema žemljicama) 2-50 frankov. Pač pa so na francoskih kolo-dvorskijah restavracijah v navadi tako velike skodelice, kakor so jih pri nas obrajali le še pradedi... Cene kosilu so ravno tako različne po položaju in ugledu restavracije, med 3 in 30 franki. Za deset

Ne rešiti, kar se rešiti da, treba nacionalizirati in socializirati vse, kar imamo tako, da postanemo sužnji inozemskega kapitala, ki bo vlekkel vse življenske soke v obliki prebitkov iz nas.

Kdor zna količjak čitati, ve, da je bil referat dr. Trillerja strašna obtožba neverjetne brezvestnosti, ob enem pa tudi karakterizacija hazarderjev ter sebičnežev, katerim za pravo narodno gospodarstvo majnka najprimitivnejši smisel.

Ali bi Nemci ali Čehi tudi tako govorili in ravnali, če bi slučajno imeli oni Jugoslavijo v rokah?

Nezgode.

Smrtna nesreča. Žurgar Franc, 64 let stari gozdni delavec iz Travnika pri Loškem potoku, zaposlen pri gozdnem uradu Karola Auersperga v Kočevju, je dne 23. junija t. l. v gozdu „Glažuta“ podiral smreke. Pri sekanju smreke je ta pri padcu obvisela na drugem drevesu, od katerega se je odlomila debela veja, ki je padla Žurgarju na glavo in mu prebila lobanjo. Žurgar je umrl čez dve uri, ne da bi prišel k zavesti. Zapušča ženo in štiri otroke.

Mizar Ivan Poreber, zaposlen pri trgovcu s pohištvo R. Langu na Martinovi cesti v Ljubljani, je dne 27. junija t. l. napenjal ter pritrdjeval žične mreže na okvire za postelje. Pri tem mu je počilo takozvano trančno zelo tanko železo, ki ga je udarilo s tako silo na uho leve strani glave, da je pri tej priči oglušil in sicer na obe ušesi, ker se je ob enem z vso silo udaril z desno stranjo glave ob steno. Udarca sta bila tolikšna, da so se Poreberju pretresli tudi možgani. Revez nekaj dni tudi ni govoril. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer so ga dali na opazovalni oddelek. Kakor vse kaže, bo ostal Poreber pohabljen za vse svoje žive dni. Mi trdimo, da je Poreberjeve nesreče kriv gosp. Lang, ker je porabljal za napenjanje žičnih mrež, ki nadomestujejo žimnice tračno železo, ki je bilo od daleč pretanko in preslabotno, da bi vzdrževalo potrebno napetost.

Inšpekcija dela prosimo, da ta slučaj natančno preišče, ker obstoji nevarnost, da bo g. Lang po stari navadi delodajalcev skušal zvaliti krivdo na Poreberja samega.

Ako bo Inšpekcija dela rabila pričo za dokaz, kako se je nesreča zgodila, ji tako pričo lahko imenujemo.

frankov si že izdatno zadovoljiš želodec; če si skromnejši, greš v bouillon, to so najcenejše obednice, in plačaš n. pr. za juho, praženo ribo, salato, sadje, kruh a la discretion (poljubno) in četrtinko dobrega vina de pays le 4 fr. Komaj krog ogla sem drugič za slično kosilo plačal kar 21 frankov. Izbira je torej zadostna in ravno v Parizu se lahko posebno postavljaš in ravnaš po barometru — svojega mošnjčka.

V aplošnem sem pri Francozih samih opazoval veliko skromnost. Može nikakor niso taki izbirneži kakor si jih mi predstavljamo; dam in devovk iz boljših obitelji ni videti s cigareto. V kupejih na vožnji stalno lahko opazuješ dobre vzgojene Francozinje, kako se ves čas zaposlujejo z drobnim ročnim delom, kar je pri nas že dolgo „neokusno“! Francozinja pa veselo ažurira batistne robčke, kleplje, ali pa plete nogavice, volneno jopico... vso pot, in nič ne izgubi na ugledu...

Iz Pariza sem se peljal v Lyon, kjer se je ravno vršil vzorčni veliki sejem. Vsa pestrost razstavnih dvoran in paviljonov se ne da kratko popisati. S posebnim zanimanjem pa sem poslušal črnega častnika kolonijalnih čet, ko je z vneto živahnostjo predaval posetnikom o vrstah lesa in lesnih izdelkih svoje daleke domovine... Iz Lyona v Ženevo se mi je vlekla pot skozi dozdevno revno hribovito pokrajino. V Ženevi pa se mi je ob krasnem vremenu nudi s hotelske terase prediven razgled preko jezera na bajno verigo snežnih gorskih velikanov. V Neuchatelju sem se ustavil kratko, nastanil se v hotelu Terminus nasproti kolodvoru in se pred povratkom v domovino še enkrat navžil lepote jezera in kristalnih snežnikov, meniškega Möncha Eigerja, deviške Jungfrau do zapadnega Mont Blanca.

Janez Popotnik.

Izlet v Stari trg.

Našemu vabilu v zadnjem „Lesnem delavcu“ se je odzvalo okrog 50 ljubljanskih mizarjev. Prvotni program se je deloma izpremenil in sicer v toliko, da smo odložili nameravani odhod od sobote na nedeljo, vsled tega, ker smo se peljali z avtomobili.

Zapustivši prašno Ljubljano smo med potoma ogledovali krasno naravo ter presihajoče Cerkniško jezero, katero je pred par dnevi privrelo na dan, a baš pri našem prihodu zopet poniknilo. Po prihodu v Stari trg smo si ogledali staro-trško okolico in grad Snežnik. Sodrugi iz Starega trga so nam med tem časom pripravili kosilo, katero nam je šlo po štiri uri vožnji zelo v slast. Preskrbeli so nam tudi za zabavo lepo igrico, pri kateri smo se prav srčno nasmejali.

Začetkom zabave je pozdravil izletnike s. Dimic, povdarjal solidarnost ljubljanskih mizarjev, ter se zahvalil za obilen obisk. V imenu ljubljanskih mizarjev je pa pozdravil staro-trške sodruge s. Bradeško. Za njim je govoril sodrug Telban iz Ljubljane. V svojem govoru je orisal trpljenje delavstva, potem organizacije in navajal pomen izleta kot za zbližanje delavstva med seboj.

Po končanem prizoru se je pričela ljudska veselica, katera je vsem nudila mnogo neprisiljene zabave.

Žal prekmalu smo se morali posloviti od Staro-trških sodrugov in se vrniti v našo belo Ljubljano. Izlet v Stari trg in neprisiljena zabava nam ostane vsem v neizbrisnem spominu.

Shodi.

Črna. V nedeljo dne 6. julija 1924 se je vršil v gorenjih prostorih gostilne g. Krulca v Črni dokaj dobro obiskan izvanredni občni zbor podružnice Osrednjega društva lesnih delavcev. Glavno točko dnevnega reda je razumljivo tvorila razprava o dogodkih zadnjega časa, ki so imeli svoj izvor v poskusu prevesti lesne delavce v Mežiški dolini v neko mešanico pod imenom Splošne Delavske Unije, ki je plod zadnjega obupnega poskusa desperatstva. Mi smo od vsega začetka vedeli, da lesni delavci Mežiške doline ne bodo sledili kaki šviga-švaga-taktiki. Zanašali smo se tudi na to, da sodrugi lesni delavci v Mežiški dolini po svojem večletnem izkustvu bodo že sami znali razlikovati pomen in vrednost dobre, pravilne ter moderne strokovne organizacije od društva, katero je osnovano v formi starih, preživelih, prvotnih začetkov delavskega gibanja sploh. Da take vrste organizacije ne bo imelo in ne more imeti nobene bodočnosti več, je vsakemu poznavalcu delavskega pokreta jasno. To čutijo delavci tudi sami, zato pa je S.D.U. tudi iz gospodarske plati nemogoča, kajti vodstvo tega društva po svojem računskem zaključku samo dokazuje, da znašajo samo upravni izdatki okrog 60%, česar pa nobena organizacija ne prenese. V taki organizaciji, kjer gre 60% samo na upravne stroške, tam za člane ne preostane ničesar, o kakem uspešnem mezdnem pokretu, ki bi bil zvezan z morebitno stavko, niti ne govorimo. Naše Osrednje društvo lesnih delavcev razpolaga z dokaj lepimi rezervami; centrala sama na primer ima preko pol milijona kron in če računamo še z lokalnimi fondi, tedaj smemo trdimo, da razpolaga naša strokovna organizacija z najmanj 800.000 K ali 200.000 Din. Veliko bi od naših članov bilo zahtevano, da to našo organizacijo, ki se je v vsakem oziru obnesla in ki je, kakor videti, razmeroma tudi finančno dobro podkovana, zapustili in se podajali v neko brezpomembno zmes, katera je vrhutega še v takem položaju, da ne bo mogla vzdrževati niti sama sebe.

Mi tega ne pišemo morda radi tega, da bi se bahali, nasprotno, zavedamo se, da tudi to, kar imamo, ni veliko, ker imamo vedno pred očmi, da morajo biti lesni delavci vedno

pripravljeni na vse eventualitete in ker tudi vemo, koliko danes stavka, ako nam je usiljena, stane. Ipak lahko rečemo, da so premoženjske razmere naše strokovne organizacije dokaz skrbnega in vestnega gospodarstva. V zadnjih dveh številkah našega lista smo bili tudi precej osebni, mi to sami priznavamo, ali žal, da se na klobute ne more odgovarjati s poljubi. Tako pa, kakor smo se dosedaj izogibali osebnim napadom, tako se jih tudi v bodoče ne bomo posluževali, če se nam nasproti bo postopalo lojalno, kakor je to med delavci za pričakovati. Naše tako težko zgrajene strokovne organizacije pa rušiti ne pustimo in naj bi tak poskus prišel od koderkoli in od kogarkoli.

O celotni situaciji je na izrednem občnem zboru govoril s. Tokan, ki je nalašč v to svrhu prišel iz Ljubljane. Sodrugi lesni delavci v Mežiški dolini so torej imeli priliko, slišati še druga plat zvona. Njihova odločitev torej ni bila težka, in odločili so se. Potom tajnega glasovanja so vsak separatizem, ki se ga je nameravalo uvesti potom staroverskih ričterevinov, kategorično odklonili. Vsaj od pametnih delavcev tudi drugega pričakovati ni bilo. Če smemo dati sodrugom okoli S.D.U. dober nasvet, bi svetovali, naj opuste vsako nadaljno misel o započetem pravcu, ker so se že sami morali prepričati, da uspeha ne bo ne za ene, ne za druge. K čemu — vprašamo — je bilo treba okupirati nekatere podružnice Osrednjega društva kemičnih delavcev? Te podružnice so se deloma že zrušile in se deloma še ruše, in konec koncev jih mora Osrednje društvo kemičnih delavcev zopet upostavljati! Da to ni nobeno delo za proletarijat, tega prepričanja so že nekateri sodrugi okoli S.D.U. sami. Vsekakor pa bo pametnejše, da se S.D.U. vrne k prvotnemu svojemu zvanju, to je, da koncentrira v svoji sredini vse stavbinske delavce.

Izvoljen je bil na izrednem občnem zboru tudi nov odbor, ki sestoji iz sledečih sodrugov: Predsednik Šahman Franc, predsednikov namestnik Fajmut Franc, blagajnik Stropnik Andrej, blagajnikov namestnik Planinšek Anton, tajnik Šundhofer Miha. Končno sta kot preglednika izvoljena sodruga Samec Franc in Štrucelj Franc. Sklenilo se je tudi, da se ima delati na to, da se skliče razprava, kateri naj bi se udeležili zastopnik lesnoindustrijskih podjetij v Mežiški dolini in zaupniki delavcev. Predmet razprave naj bi tvorilo vprašanje 14-dnevnega izplačevanja mezd oziroma zaslužkov, 50% odškodnina za nadure, vprašanje obratnih zaupnikov in končno tudi 25% povišanje plač. S tem je vsa afera za nas zaključena. Sodrugi pri S.D.U. pa so si prav po nepotrebnem nakopali stroškov. Na naših sodrugih v Mežiški dolini pa bo ležeče, da se s podvojeno silo vržejo na agitacijo; da privedejo tudi zadnjega lesnega delavca v svojo sredino!

Socialna politika.

Po vestih iz Beograda je tamošnja trgovska zbornica sprejela načrt, ki ga je izdelala Masarykova akademija dela v Pragi in po katerem naj bi se delavske mezde ne izplačevale več ob sobotah, temveč ob sredah. Gospodje pri beograjski trgovski zbornici so mnenja, da bi se prisluženi denar na ta način bolje uporabljal, ker bi po tem sistemu delavstvo ne prihajalo v izkušnjo, da velik del zaslužka potroši ob sobotnih večerih in nedeljah. Radovedni smo, kaj bo vlada z ozirom na ta načrt, ki ga ji je beograjska trgovska zbornica predložila, ukrenila in če bo smatrala za vredno zaslišati tudi delavske korporacije, predno bo posegla v tako važno, delavstvo se tikajočo zadevo.

Originalni minister za socialno politiko je vsekakor sedanjí minister gosp. Uzunović.

Ko je Pašić dosegel sporazum s takozvanimi Pribičevićevimi, od radikalov odvisnimi „samostojnimi“ demokrati, je bila izvedena rekonstrukcija kabineta. Take rekonstrukcije pri nas niso sicer nič novega. Hotela pa je nesreča, da je kot minister za socialno politiko bil imenovan, kakor rečeno, gosp. Uzunović.

Ta gospodin se je sicer branil tega resorja, ker je prvič izrazil nasprotnik vsakojake socialne politike in jo kot tipičen buržuj iz dna srca sovražil. Pri veliki borbi za ministrske sedeže bolje rečeno plače in druge „zaslužke“ med radikali in demokrati pa se je gosp. Uzunovič moral zadovoljiti z od njega in od vse buržuazije tako obsovaženem ministrstvu za socialno politiko. In ker je hotel biti minister na vsak način in bi drugače iz borbe za ministrske plače bil odšel praznih rok, je ta portfelj sicer sprejel, toda z velikim nezadovoljstvom in mržnjo napram svojim kolegom, ki so zasedli z denarji bolj založene portfelje. Ker se je, kakor rečeno, moral zadovoljiti s preziranim ministrstvom za socialno politiko, katerega se smatra pri nas samo še za dobro došlo sinekuro za zadovoljitev velikega števila ministrskih plač lačnih aspirantov, se je užaljeni gosp. Uzunovič zaklel, da se bo pokazal takega ministra za socialno politiko, kakršnega Evropa še ni videla. Gospod Uzunovič namreč samo „uzme“ plačo kot minister za socialno politiko, drugače pa ne dela absolutno ničesar.

Ves aparat ministrstva za socialno politiko še ni imel takega „dobrega“ šefa kakor je gosp. Uzunovič. Njega namreč enostavno nikoli ni blizu, uradništvo njegovega ministrstva ga ne pozna, lahko pa si to uradništvo blagruje, kajti njegov šef za nobeno ceno nikoli nobene stvari ne podpiše. Doživeli smo že mnogo, da bi pa minister svoje ministrstvo bojkotiral in štrikal, tega še nismo doživeli.

Nikar pa si ne domišljajmo, da so vsi nezadovoljni s takim poslovanjem ministra za socialno politiko tako, kakor smo nezadovoljni mi delavci. Organizacije delodajalcev si bolj „idealnega“ ministra za socialno politiko želeli ne morejo, niti ne žele. V dokaz temu je, da so tožbe in pritožbe na ministrstvo za socialno politiko od strani delodajalskih organizacij kakor tudi v delodajalskem tisku umolknele. Ali gorje, če so kapitalisti zadovoljni, kajti vso pezo kapitalistične dobičkaželjnosti in breobzirnosti čutijo v tem slučaju delavci.

Ravno ministrstvo za socialno politiko bi moralo biti najvišji varuh socialne zakonodaje, mesto tega pa šef tega ministrstva štrika! Čuvati bi moralo, da vse socialno politične institucije vrše točno svojo dolžnost, mesto tega pa jim z migljaji s kolom direktno prepoveduje postopati proti onim, ki danes vse določbe socialno politične zakonodaje teptajo, to je proti kapitalistom in delodajalcem vseh vrst. Skratka, namesto da bi ministrstvo ščitilo ekonomsko šipke, to je delavstvo, imajo v tem ministrstvu delodajalski krogi tako zaslonbo, da si jo boljše želeli ne morejo.

Povdarjamo, da v institucije, ki jih je ustvarila buržuazija, da nas prevari, nikoli nismo imeli nobene posebne vere, da pa buržuazija obrne ost teh institucij na tako očiten način proti delavstvu, za kojega zaščito so bile te institucije pod lažnjivo krinko socialnosti ustvarjene, tega bi v toliki izmeri vendarle ne bili pričakovali. Pa nič ne de, se bodo vsaj zadnjemu delavcu morali odpreti oči in vcepiti mu edino pravilno nazoranje, da je prava socialna institucija edino le njegova razredna, strokovna organizacija. Zlasti naj si lesni delavci zapomnijo, da bomo to imeli, kar si bomo s pomočjo naše strokovne organizacije znali izbojevati.

Gospodarstvo.

Izvoz lesa iz Hrvaške. Trgovska in obrtniška zbornica v Zagrebu je izdelala statični pregled o izvozu lesa iz Hrvaške za dobo od 1. januarja do 31. maja 1924. Za sestavo pregleda je trgovska in obrtniška zbornica porabila uradno izdanih dovolil za izvoz in dokaze o izvoru. Lahko se torej smatra, da so spodaj navedene številke o izvozu lesa iz Hrvaške v označeni dobi pravilne.

Na Izvozu je udeležnih 22 tvrdk, ki imajo svoj sedež večinoma v Zagrebu. Vsega skupaj je bilo v tem obdobju izvoženih 4213 vagonov. Od teh je bilo 2563 vagonov hrastovega, 1090 vagonov bukovega, 164 vagonov jesenovega, 113 vagonov jelke, 75 vagonov brestovega in 2 vagona gabrovega lesa.

V posamezne države se je izvozilo in sicer: V Francijo je šlo 2493 vagonov, Italijo 1060, Belgijo 170, Španijo 125, Švico 97, Anglijo 15 in Nemčijo 11 vagonov lesa.

Kadar zahtevajo lesni delavci za svoje pošteno delo od teh lesnih magnatov večji košček kruha, tedaj se ta gospoda spričo svojih milijonskih dobičkov ne sramuje trditi, da „dela“ z zgubo.

Trboveljska premogokopna družba je za leto 1923 svojim delničarjem na vsako delnico izplačala po 25 dinarjev dividende. Delničarji Trboveljske premogokopne družbe so zelo pisana družba! Nemci, Francozi, nekaj Slovencev, židje in „krščanski“ židje, vsi so si edini v tem, da je iz slovenskega delavca iztisniti zadnje sokove. Vsak izmed te družbe ima kar po več tisoč delnic. Lahko si torej predstavimo koliko so te pijavke ljudske krvi pobasale v svoje malhe. Menda nikjer ne žive delavci tako teško kakor ravno pri tej čifutski družbi: Izgleda, kakor bi ta družba imela poseben privilegij za brezmejno ropanje. Razvoj industrije ravno ta družba v znatni meri onemogočava s svojimi pretiranimi cenami, ki jih zahteva za „svoj“ premog. Buržuaska javnost in vladni krogi mirno gledajo kako brezobzirno upropaščava na tisoče pripadnikov slovenskega naroda. Nihče se ne zgane, da bi obćemu razdejanju gospodarstva in človeških življenj napravil konec; nasprotno, Trboveljska premogokopna družba se veseli zaščite vseh uradnih organov. In tako doživljamo strašno ironijo, da vlečejo nemški in francoski kapitalisti na račun našega gospodarstva in za ceno fizičnega ter moralnega propadanja slovenskega človeka grešne, s krvjo prepojene profite.

Zveza Hrvatskih obrtnikov je nedavno tega imela na Šušaku zborovanje, na katerem je sprejela resolucijo, katere izjemoma ni naperjena proti delavstvu. V svoji resoluciji se hrvatski obrtniki obračajo na vladu, od katere zahtevajo ureditev kreditnega vprašanja, in pravijo, da je v veliki meri desolatnim razmeram na denarnem trgu kriva tudi „Narodna banka“. Ta in finančni minister sta s svojo naravnost kaznjivo lahkomišelnostjo denarno krizo direktno izzvala. Zastoj v narodnem gospodarstvu, kriza v industriji in obrti kakor tudi brezposelnost je posledica zgrešene finančne politike itd.

Zdi se, da vsaj hrvatski del jugoslovanskih obrtnikov prihaja polagoma do spoznanja, da je neprestano rohnenje proti delavcem zaman in velika neumnost, ampak da je treba poiskati pravega povzročitelja. Pravi povzročitelji vse mizerije, vsled katere trpe delavci celo huje kakor obrtniki, pa so krmilarji kapitala, ki neglede na potrebe delavcev in obrtnikov imajo le svoje lastne interese pred očmi. Polagoma torej vendar prodira uvidevnost, da ni na gospodarski mizeriji, ki jo povzroča finančno oderuštvo velebank in kapitalistov, kriv osemurni delovni čas in socialno-politične ustanove za delavce.

Pričakujemo, da bodo tudi slovenski obrtniki prenehali slepiti same sebe z neresničnimi pretvezami, da so vse krize krivi delavci.

Albin Ravnikar.

Nekoliko o lesni produkciji.

Naša lepa domovina je takorekoč zakladnica prirodnih bogastev, pravi vir zdravih dohodkov. Najbrže bo najbolj produktna v lesu, kajti lepi gozdni kompleksi tvorijo danes bogastvo, katero daleko nadkriljuje vrednost ostalih naravnih virov. Baš Slovenija se ima ponašati z lepimi gozdovi, tako na Štajerskem, kakor na Dolenjskem in deloma Gorenjskem. Predvsem pride za naše kraje in razmere v poštev mehak les in medtem, ko prevladuje na Štajerskem in Dolenjskem lepa smreka, je kraški del Notranjske, v kolikor ga nam je po vojni še ostalo, porašen največ s hojo (jelko). Prva je mehkejša, zato pa lepo bela, medtem ko je hoja temnejša, zato pa gostejša in trpežnejša. Za naše kraje bi prišel končno v poštev tudi hrastov in bukov les, samo ako bi se znalo z njim ravnavati, oziroma se ga počelo racionalno izrabljati. Bukovina zavzema bolj Notranjsko in se razteza proti Hrvaški, medtem ko ljubi hrast solčno Dolenjsko.

V predvojni dobi so bili glavni konsumenti naše lesne produkcije Italija, Egipt, Grčija in ostali Orient, medtem ko so odhajale le male količine proti severu. Na tržaškem trgu je skoraj zagospodovala notranjska hoja in koroška smreka. Italijan ljubi bolj lepo, belo smreko, ker jo lažje proda, a segel je po hoji raditega, ker mu je bližje morja. On je trgovec po naravi: podjeten, premeten, živahen in zgovoren. Zato je tudi v lesni trgovini zavzemala Italija zadnji čas vedno odlično mesto.

V večjih množinah se je že pred vojno izvažalo tudi bukov les v Italijo. Bukovi „testoni“ in „tavoleti“ so bili naš glavni produkt; rabili so jih za zaboje in pri razpečavanju južnega sadja. Lepši les, kakor deske, letve in palice, pa so se zahtevale za izdelavo pohištva. Večje količine takega blaga so prihajale tudi iz sosedne Hrvaške na reški in tržaški trg.

Štajerska smreka pa je zopet gravitirala največ na Hrvaško. Umevno; nje najbližji trg je bil Zagreb in z njim v zvezi ugodne

prevozne razmere. Tukaj so se zbirale večje količine blaga in razpečale na debelo. Po progi proti Hrvaški se je vila natovorjena železna kača, tik nje pa se je počasi in veličastno pomikala po Savinji navzdol in naprej po Savi dolga vrsta plavov lepega rezanega lesa iz Štajerske. — To je delo — to je nekaj pristno našega. To delovanje, neumorno in veselo, to zdravo navdušenje naših ljudi — navdaja naš up na boljšo bodočnost. — Samo nečesa ne bi bilo treba — toliko vina med potjo!

Tako se je zadnja leta naš lesni promet razvijal, a vendar je, z ozirom na prirodne ugodnosti, bližino zaledje, ugodne prometne zveze z morjem itd., še vedno smatrati našo lesno trgovino in industrijo šele v povojih. Gorenjska je sicer pokazala lep razvoj v lesni industriji, ki dela čast njenim podjetnim in neumorno delujočim faktorjem, toda prirodni viri bodo tamkaj preplitvi. — Zdrav je naš narod, delaven in zmožen, toda v trgovini še preravnodušen, skoraj brezbrizen, — nič pa ne nastane samo ob sebi. Premalo smo bili še pod nožem, premalo bičani in ogoljufani. Imamo med seboj dokaze, da je temu tako. Notranjec je na primer veliko boljši lesno-tržec, kakor njegov dolenski kolega, četudi ima Dolenjska jačje prirodne ugodnosti: lepši les, dobre ravne ceste, ugodne železniške zveze. Kljub temu se izkaže Krašovec kot boljši delavec v gozdu, na žagi, v skladišču in na trgu. On zna tudi bolje prodati. Usposobilo ga je zaledje, bližina Trsta z morjem, živahen promet in s tem zvezano delo, predvsem pa italijanski trgovec. Ta je prišel oprezno in pametno s svojo trgovsko rutino. Naš trgovec postajal je previdnejši, naravne težkoče in z njimi spojeno težje delo ga je utrdilo in napravilo podjetnejšega, vztrajnejšega.

Treba je tedaj, da se z ozirom na našega sosedo na vsej črti poprimemo intenzivno trgovskega dela, da ne bomo presenečeni in prikrajšani. Hipna stagnacija v naši trgovini sploh, predvsem pa v lesni trgovini naj nas ne opoši. Glede kakovosti in množine našega blaga, kakor z ozirom na naše zdravo in dobro delavstvo, imamo konkurenčne sile dovolj, da se postavimo na trg. Poglejmo samo naše gozdove, prvovrstno blago, ki zmora vsako konkurenco. Seveda, vzemimo da je pri velikih kompleksih poljubna eksploatacija večkrat ovirana zaradi tozadevnih zakonskih določb, ki zabranjujejo prehuda opustošenja velikih gozdov. S tem pa nikakor ni vzeti, da so nam že vezane roke. Imamo vendar še toliko lepih privatnih gozdov, ki nam nudijo večkrat najlepše blago, katero tem lažje izrabljamo, ako je les že docela dozorel. Najmanj ekonomično je, ako hodimo v lasten gozd ogledovat veličastna drevesa, kako bodo vsled dozorelosti počela trohneti, medtem ko bi si najraje drago nabavljali drug manjvreden les, katerega bi nato zamogli le z malim dobičkom, ali pa celo v zgubo razpečavati. Smreka nam doraste na dobrih tleh celo v 20 letih, v 30 letih pa je gotovo dozorela za sečo. Po smrekovem lesu je na tržaškem trgu vedno povpraševanje, lepa bela barva ga za to usposobi. Lepša bi bila morda edino koroška smreka, ta pa je močno iztrebljena, tako da pride končno v poštev vendar le naša smreka.

K izboljšanju lesne trgovine lahko še mnogo pripomoremo, ako posvetimo več pozornosti tudi izdelovanju lesa, tedaj praktičnemu delu. — Seča je v zgodnji spomladi, ko sok še ni v polnem toku, najbolj prikladna; delo je olajšano in gre hitreje izpod rok, ker se zemlja osuši, lubje se lažje loči od stebila, ker se kolikortoliko muži, les se hitreje osuši in dovoz na žago je s tem pospešen. Seveda je treba paziti, da se v gozdu ne napravi preveč škode mladim rasti. Ako hočemo, da dobimo zares prvovrstno blago, moramo posvečati največjo pažnjo žaganju lesa. Ni glavno, da nažagam na dan en vagon ali dva, temveč, da tudi pazim, kako se bo ta les nažagal. — Precizno delo bode šele dalo našemu blagu in naši trgovini sloves. Colarca naj bo predvsem natančno 25 mm debela in ne pod mero ali celo nad mero. Tudi ni vseeno, ako je slabo rezana, vsa kosmata, morda celo v sredini tanjša, kakor na koncih. Velike važnosti je nadalje žamanje; neekonomično in naravnost potratno je na primer prehudo žaganje merkantilnega blaga. Vidi se, včasih, posebno na vodnih žagah po deželi, debelo žamanje, iz katerega bi lahko še letve narezal. Pomislimo, kolika potrata z ozirom na današnjo draginjo lesa in koliko lahko zgubimo radi tako lahkomisljenega dela.

Kaj drugega je pri komisijskem blagu, ki mora biti dobro izdelano, ali pa pri paralelnih žagancih, kjer se mora izkazati živ rob. Zato je dober žagar, ako je še tako dobro plačan, brezdvomno velik pripomoček k uspešni produkciji. Nadaljni pogoj pri delu je dobro zasnovano obratovanje. Stroj naj bode vedno brezhiben in da se to doseže, naj se ne štedi ne časa in ne materijala. Pravočasno čiščenje in pravočasno mazanje stroja pospešuje hitro in točno obratovanje in vse drugo delo gre temeljito od rok. Mast in olje naj bo vedno kvaliteta, ki odgovarja, kajti kaj mi je pomagano, ako sem

si nabavil ceneno mazilo, pa s tem kvarim stroj; nastane morda zastoj, ki mi povzroči več škode, kot sem na ceni pridobil.

Kakor je nadalje pri današnjih dragih delovnih silah velike važnosti izraba časa, tako je pri draginji surovega lesa potrebno, da pazimo pri obdelovanju predvsem, da so odpadki čim manjši. Ako smo primorani žagati paralelno blago in imamo na razpolago več jarmov, naj en jarem ožama hlod na obeh straneh na predpisano širokost, drug jarm pa sprejme tako ploščasto prizmo in jo razžaga v deske. S tem smo na času in delu dokaj pridobili.

Ako pa režemo na primer lep, debel les v merkantilno blago na različne debelosti, bomo dobro storili, ako režemo ob straneh tanke žagance, proti sredini pa kolikor mogoče debele deske, da s tem prihranimo na odpadkih. Če debel hlod po nepotrebnem v drobne žagance delimo, zgubimo veliko v žaganje. Večkrat se tudi opaza na žagah slabo kvaliteto žag, kar velikokrat povzroča slabo rez; — najboljše so bile vedno Remscheidske žage, krožne žage pa one češkega proizvoda. Predebele žage, posebno pri mehkelem lesu, so neumestne, videti je včasih 3 mm žage, medtem, ko bi 2 mm zadostovale. Pomislimo malo, 3 mm debelina žage, nekaj milimetrov pa še „šrajanje“ zobovja. Koliko bomo vrgli pri tem pri večjih količinah v žaganje in koliko bomo s tem izgubili.

Pri izločitvi enakih škodljivih nedostatkov in pri vpoštevanju še drugih praktičnih potrebosti bomo v naši produkciji izdatno napredovali ter nam bo mnogo truda in s tem časa pri našem delu, vrhutega pa izdatno dragocenega našega blaga prihranjenega. In ako bodemo končno dosledno izvajali načela, ki nas zamorejo voditi po edino pravi poti solidne trgovine, smemo biti prepričani, da bomo z našim blagom vedno uspešneje tekmovali tuji konkurenci.

Zanimivi članek g. Alb. Ravnikarja smo posneli po „Trgovskem tovarišu“. Pravimo zanimivi, vendar pa ne pisanem v prijaznem duhu za delavce. Že trditev, da so današnje delovne sile drage, je sama na sebi zgrešena in neresnična. V ostalem nam ne bo škodovalo, če se vsaj deloma seznanimo z nazeri gospodov lesnih magnatov.

Razno.

Dne 8. junija 632 je umrl ustanovitelj islamske vere Mohamed. Pokopan je v Meki.

Dne 9. junija 1843 se je rodila pisateljica znamenitega romana „Dolj z orožjem“ Berta Suttner.

Dne 10. junija 1912 je umrl sloviti slovenski pesnik A. Aškerc.

Dne 13. junija 1878 je bil odprt berlinski kongres, na katerem je bilo sklenjeno, da Avstro-Ogrska okupira Bosno in Hercegovino. Na avstrijskega zveznega kancelarja prelata dr. Ignacija Seipla je bil dne 1. junija t. l. izvršen atentat.

Tovarna za gube v Slovenski Bistrici je šla v konkurs. Lastnik te tovarne je znan italianissimo. V živem spominu nam je še stavka v tej tovarni zaposlenih delavcev in delavk, v katero so jih prisilile naravnost mizerne plače, ki jim jih je plačeval kavalirski italianissimo. V živem spominu pa nam je tudi še, kako so takrat jugoslovanske nacionalne oblasti italijanskemu izkoriščevalcu pomagale zatreti stavko slovenskih delavcev in delavk. Sedaj je nadutega tujega kapitalista doletela zaslužena usoda.

Nezaposlenost v Vojvodini. V Vojvodini vlada velika nezaposlenost in se ljudje izseljujejo v velikem številu. Izgledi za dele so zelo slabi.

Tako se glasi kratko poročilo, nihče pa ne pomisli, kolike tragedije in koliko gorja pove ta nezaposlenost.

Velika premoženja na Angleškem. Po uradnih podatkih je bilo koncem lanskega proračunskega leta na Angleškem 542 oseb, ki so imele preko 50 tisoč funtov (približno 1 in tričetrt milijardo Din) na leto dohodkov. Od teh je imelo 278 oseb od 50.000 do 75.000 funtov dohodkov na leto, 125 od 75.000 do 100.000 in 137 oseb nad 100.000 funtov (nad 3 in pol milijarde Din) dohodkov na leto.

Ljubljanski dnevnik so v svojih dnevnikih vestih nedavno tega poročali, da je v Pragi promoviral za doktorje medicine g. Sabina Praprotnik, njena sestra. g. Marija Praprotnik, pa da je v Zagrebu končala zadnje izpite za farmacevta. Sestri ste hčeri g. Simona Praprotnika, lastnika strojnega mizarstva v Ljubljani v Jenkovi ulici. Mi gospoda Praprotnika za njega veseli dogodek ne zavidamo. Zabeležili smo ta slučaj le kot dokaz, da se našim mizariskim mojstrom vendarle ne godi tako slabo, kakor bi nam to včasih radi dopovedali.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.